

נאור של נייר

אוריאל אופק גונב חלמאים * זכרונות סימון אשת

מונטאן * חרון אמריקאי בעברית סינתטית * האיש שכתב ערכים

ספרות ילדים

פלגיאט

במונחון לספרות מאת אשר א. ריב"ל, שראה אור בספרות פועלים, כתוב על הערך "גניבה ספרותית" (פלגיאט): "העתקת רעיונות מקוריים או חלקיים

אוריאל אופק

כתב מחדש את... בשווייטזינגר!

מצירות של אחרים, כלשונם או כשינויים, כלי נטילת רשות וכלי איזכור המקור. הוקי, וכמות שמורתו כאן להגן על ה יוצרים מפני פלגיאט" באחרונה ראה יאיר

בהוצאת כתר ספר בשם חלם עיר החכמים, מאת אוריאל אופק*, שעונה על הגדרת המונח "פלגיאט".

אופק, לשעבר עיתונאי בדבר לילדים, עורך מסחרי של סדרות ספריילדים ב"בתי הוצאה שונים, ומחברה של עבודה יתאורטית בנושא ספרות הילדים, מנסה לבסס לעצמו בשנים האחרונות מעמד של מחבר ספריילדים, אך הצלחתו מעטה. עיר החכמים של אופק ראה אור, בדרך מיקרה, בזמנית עם שני ספרים אחרים מאת הסופר האלמוני יצחק בשווייטזינגר שכותרותיהם שלומיאל איש-חלם... וחכמי חלם ותולדותיהם... אלא שאופק מתעלם מקיומם במבוא. שבו הוא מציג את הרקע לסיפורי חלם שלו, ומוסיף: "אירי" אל אופק כתב את המעשיות האלה מחדש וגם הוסיף להן נופך מדמיונו... הוא מת עלם מתרומתו של בשווייטזינגר, אשר מזה שנים רבות נודע כמשחזר ומעבדן של אגדות חלם. אבל מיהו יצחק בשווייטזינגר לעומת אופק?!

הפרק הראשון בסיפרו של אופק, מעשה במוטל שהלך לווארשה, מה ראה בדרך ומה עבר עם, הוא עיבוד לפרק שלומיאל איש-חלם יוצא לווארשה. אופק מאבד את ה שלומיאל של בשווייטזינגר ויוצר לו מוטל משלו.

ניסיונו של אופק לרשום על שמו, כי יצירה ספרותית, יצירות עממיות ידועות רבים, ביותר מחצייתריסר גירסות, מעיד

* אוריאל אופק — חלם עיר החכמים; הוצאת כתר; 98 עמודים (כריכה קשה). ** יצחק בשווייטזינגר — שלומיאל איש-חלם; הוצאת עם עובד; עברית: צבי ארד; 80 עמ' (כריכה קשה).

*** יצחק בשווייטזינגר — חכמי חלם ותולדותיהם; הוצאת אדם; עברית: יהוד' דה מלצר; 47 עמ' (כריכה רכה).

מורים פונם ספר זכרונות מרתק בשם הנוסטלגיה כבר לא מה שהיתה. שראה אור בעברית לפני כחודשיים. רובו עשוי בסיגנון מעורב של ראיון + וידוי, והוא מציג את סיניורה כך: "נולדתי ב-1921, בויסבאדן שבחבל הריין, כשהיה החבל נתון לכיבוש צרפתי... אבי היה בנו של יהודי פולני, יהלומן שלא היכרתו. אבד היתה יהודיה אוסטריית ולא אהבתה במיוחד, משום שמעולם לא קיב" לה באמת ובתמים את אביו... חיה מת" חלקים לשני חלקים בלתי-שווים. בחלק הראשון — תיאור ילדותה. בחלק השני (בעקירתו מן הגדה הימנית אל הגדה ה"שמאלית ובכניסתי לקפה, פלור...") היא מתארת עולם של התפוררות בעת מלחמה, תרבות של גיוון בין בתי-הקפה. היא עצמה מעבירה את זמנה בין רוו"ה בלן, ז'אק פרבר, פאבלו פיקאסו, דורה מאר ופוט"י. היא כותבת: "סוסיו, שאינו מעז להיכנס לחנות לצבעים שמא הפורחת, שהוא לקוחה מאז ומתמיד, תל" שיו עליו... ולטעות במיספר (סוג הצבע)

סימון סיניורה

אשת-חיקו של מרוצקיסט

ולקבל על הראש מארון, אשר מעולם לא ראת את ציוריו ורק אחרי מותו תגלי שיהי צייר גדול... כמו כן היא מתארת את המפגש בין פיקאסו לנאצים. הם שאלוהו על הגרניקה: "האם אתה ששטיית זאת?" והיא השיב: "לא! אתם!"

סיניורה הצעירה פותחת את הקאריירה שלה כניצבת בסרטים, כשהיא מחליפה את שמה מ"מקמינקר", שלא היה ברשמי דיו... ל"סיניורה". היא פוגשת במאי צעיר בשם מיכאלאנג'לו אנטוניוני וניצב צעיר בשם אלדן רנה, והוסה ב" צילם של שחקנים כארטי וז'יל כארי. עד מהרה מנהלת סיניורה את רומן האהבה הראשון שלה עם איב אלגרה, שממנו היא מעבירה את אהבתה לאיב מונטאן.

בלשונה המיברקית-תאורית והחסכונת: "קתרין כתי, ובתו של אלגרה; בדידותה בת שלוש נעשתה גם בתו של מונטאן; והיא ציפצפה על כרכיו של ז'ראר פוליס, ז'אק בקר מרח יוד על פצציה וקלזו

* סימון סיניורה — הנוסטלגיה כבר לא מה שהיתה; הוצאת עם עובד; 319 עמודים (כריכה רכה).

הרבה על עיסתו. אוירה זו של גניבה ספרותית בולטת גם בכתוב על דש סיפרו של בשווייטזינגר ועל דש "גירסתו" של אופק. אצל בשווייטזינגר: "הסיפורים שלפנינו כתובים כרוח סיפורי חלם ה"ישנים והטובים, אך ההמצאות המשעשעות הן פרי דמיונו הפורה של יצחק בשווייטזינגר... אצל אופק רשום: "אוריאל אי" המוכר לקוראים מספריו ומתרגמיו הרבים, כתב את המעשיות האלה מחדש וגם הוסיף להן נופך מדמיונו... ואם להתעלם מכך שבשווייטזינגר כתב "ברוח סיפורי חלם הישנים והטובים" בעוד ש"אופק, כתב את המעשיות האלה מחדש", הרי הקורא התמים עשוי עוד להאמין, כי אופק הוא זה שזכה בפרס נובל לספרות, בעוד שבשווייטזינגר הסתפק רק ב"פרס יציב" לספרות-ילדים.

תחום נוסף, שהולם את תוכנית הצרכנות כולבוטק, הוא תחום האיכות. אם גירסתו של בשווייטזינגר היא בעלת ערך ספרותי, עם קישור איכותי בין פרק לפרק, הרי ש"גירסתו" של אוריאל אופק היא בבחינת העתקה של נוסח פולקלוריסטי, משולל ערך ספרותי כלשהו. וגם בקטעים הלקוחים מבשווייטזינגר, דומה שהאיכויות של בשווייטזינגר נמוגות בידיו של אופק.

תרגום

סיניורה

סימון סיניורה, שחקנית קולנוע ו" תיאטרון צרפתיה, שהיתה גם דמות מרכזית בשמאל האינטלקטואלי של ארצה בתקופה רבת-הפוכות שאחרי המלחמה העולמית השנייה, פירסמה גמלת הסופר-עיתונאי

תיסמונת ביטון

מוטיבציה יצירתית בעלת נימה של גזענות עדתית. לגזענות זו אין מקום בחברה הישראלית. שתבותה בשנים האחרונות היא מעין כוריהיתוך ענקי.

אם יש לביטון תלונות כלשהן, הוא אינו מפנה אותן לכיוון הנכון. שהרי הוא זכה במה שלא זכו עמוס עוז, א.ב. יהושע, בינחם שדה, יהודה עמיחי, נתן זך ואחרים. הוא זכה בכך שממשלת-ישראל הסבסד את ספר הנענע שלו ותמכור אותו ב"12 שקל. כמאמר המודעה שפורסמה החודש בעיתונות מטעם משרד החינוך והתרבות: "מובא זה ליריעת המחנכים, כי ניתן לרכוש ספרים בנושא מורשת יהדות המזרח במחירים מסובסדים בהוצאה לאור של משרד הביטחון... חבל שבסיסוד כזה לא זוכה, לפקא, מבם ברוד, קרד קראום ו- עוד חצי תריסר יהודים לא מסובסדים.

תיסמונת ארוז ביטון היא מאפיין של צביעות ושל תהליך ירידת המיפסל התר-בותי בישראל. תוך הפיכת יצירה תרבותית ליצירה פולקלורית רדודה המרת הספרות בפירורי פלקלור. ערכם הספרותי של פירורים אלה מוגבל וחד-מימדי, כמו שירי הנענע של ביטון. הניסיון לקידום מלא-כותי של יצירות של בני עדות המזרח כארוז ביטון, אמנון שמוש וגבריאל בן-שמחון בידי משרד-החינוך הוא משולל ערך לחלוטין. מה גם שאיש אינו זקוק לו. מכיוון שהניסיון להציג קיפוח של עדות המזרח בספרות הישראלית הוא חסר כניסוי. הוא בא לכסות ערווה של חוסר כישרון, שהרי יהודה בורלא לא רק שנחשב לאחד מן הבולטים שבספרות ה"ארצישראלית, הוא היה גם נשיאם של סופרי ישראל. וסופר כמו א.ב. יהושע אינו נזקק לדגל העדתי להוכחה כשרונו. הישראלית כמסכת גזענית (כפי שמשמעת מתוך דבריו) היא בבחינת איוולת. המעידה על ניתוח מהאמת היצירתית בארץ.

ארוז ביטון

דגל עדתי

מלחמות

ארוז ביטון הוא תופעה סוציולוגית מעניינת למדי. הוא מייצג זרם שולי בתרבות הישראלית, של פולקלור עדתי-מתפרסם במסווה של יצירה תרבותית-ספרותית. ביטון נוטל חומרי פול-קלור, אשר בכל תרבות וספרות הוא מהווה את המישור השלישי או הרביעי של מעשה היצירה הספרותית, והופך אותו למרכיב האחד והיחיד של חרונו.

המשבר הפוליטי-חברתי העובר על החברה הישראלית העניק לביטון ולאתרים, הניזונים מחומרי-הגלם הפולקלוריסטי, מעמד נשגב יותר מערכם היצירתי. הדבר העניק לביטון את זכות הנאום בוועידת מיפלטת העבודה, מתוך כוונה לרצות את מי שנוכחותו של ביטון עשויה לרצותו. אלא שביטון לא הסתפק בכך, ונוכחותם של יוצרים כעמוס עוז, א.ב. יהושע ופ. יזהר הכעיסה אותו והביאה אותו לפרסם מאמר במערב. מתחת לכותרת כתוב, בין השאר, על כך שביטון, מאשים את סופרי ישראל הראשונה במגמלות של מינדלי-שו ובכירות נמרזת כפל שברוך כחיי יתר ממציות האוכלוסיה היהודית כי

אייך" ועולה הרושם שמר ביטון אינו מבין כלל ספרות מהי ושירה מהי. והוא מאמת בורות זו בעזרת טיעונים כמו: "תופעת העכשוויות בספרות ביטוניה דיווה של חוויות היחיד בפיטואציה מוג" דרת כחווה, נערה מוזיקת להוויה כרי גרפית איננית אי קולקטיבית, מוענת לי אינטימיות הקבוע במטעם על כרי כר, עאיו כיר מן התנ"ך נחשב כחוסר כישרון ממש... מן הסתם מתכוון ביטון בקביעה זו לחוסר הכישרון של יהודה עמיחי, שהשימוש הקבוע במטעם תנ"כיות מגמדו, ולמשרורים ישראלים אחרים, ש" שירתם ניצבת בסולם השירה העברית בחצי תריסר מעלות מעל לשירת ביטון. ביטון מביע דיעות של אדם מרינפס. כנראה שהסיבה האמיתית למרירותו נעו" צה בידיעה הפרטית שלו את האמת ה" מוגבלת של חרונו, המנסה להיכנות מ"